ВІКТОРІЯ БОНДАРЕНКО

МОДЕЛЬНА ПРОГРАМА
ГУРТКОВОЇ РОБОТИ
ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО НАПРЯМУ,
ЩО РОЗРАХОВАНА НА КАТЕГОРІЮ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

"ТАВРІЙСЬКИЙ РОЗПИС: ДИКО ПРИЧОРНОМОР'Я"

(4 роки навчання)

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації
Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Схвалено:
протокол ученої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
від 27 грудня 2023 р. № 7
Голова вченої ради _____ Василь ШУЛЯР

Затверджено:
наказ департаменту освіти і науки Миколаївської обласної державної адміністрації
від 8 січня 2024 р. № 7
Директор департаменту освіти і науки ОДА _____ Алла ВЕЛІХОВСЬКА

Погоджено:
протокол методичної ради
КЗ «Березківський мистецький ліцей»
Миколаївської обласної ради
від 22 грудня 2023р. № 3
Голова методичної ради _____ Зінаїда ХАЛІМОН

Вікторія Бондаренко

МОДЕЛЬНА ПРОГРАМА
гурткової роботи художньо-естетичного напряму, що розрахована на категорію дітей молодшого шкільного віку
«Таврійський розпис: диво Причорномор'я»

(4 роки навчання)

Миколаїв – 2024

УДК 37.015.31:7
Б 81

Автор В.В. Бондаренко

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол № 7 від 27 грудня 2023 року

Рецензенти:

В. І. Шуляр – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, директор МОІППО, заслужений учитель України;

В. Ф. Ворона – викладач образотворчого мистецтва, декоративного живопису, композиції та рисунку КЗ «Березківський мистецький ліцей» Миколаївської обласної ради

Бондаренко В.В.

Б81 Бондаренко В. В. Таврійський розпис : диво Причорномор'я : модельна програма гурткової роботи художньо-естетичного напряму, що розрахована на категорію дітей молодшого шкільного віку (4 роки навчання) / В. В. Бондаренко. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2024. – 68 с.

ISBN 978-617-8265-38-0

Гурткова робота «Таврійський розпис: диво Причорномор'я» є формою навчання основ образотворчого й декоративно-ужиткового мистецтв у традиціях таврійського розпису. Побудова освітньої діяльності в межах програми забезпечує умови для генерування творчих здібностей, соціально-комунікативної активності, національно-патріотичної свідомості, художньо-естетичної компетентності молодших школярів. Практична робота охоплює виконання різноманітних образотворчих та декоративних напрямів діяльності та застосування новітніх форм виховної роботи.

УДК 37.015.31:7

© Центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2024
© Бондаренко В.В., 2024

ISBN 978-617-8265-38-0

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Значна кількість досліджень присвячена вивченню та демонстрації народного декоративного розпису, живопису, різноманітних естетичних традицій в Україні. Проте опрацювання етнічно-культурного явища «таврійський розпис» розпочалося та продовжується близько десяти останніх років. Його існування засвідчили спостереження майстрині таврійського розпису Є. П. Бондаренко, журналістки з Миколаївщини, члена Національної спілки журналістів України, Національної спілки майстрів народного мистецтва України.

Етнографічні дослідження під час робочих відряджень надихнули мисткиню на створення серії художніх картин, що відобразили зміст народних казок, легенд Таврійського краю (репрезентовані у збірці новел «Стежки до Лиману» у двох частинах). Вони описані в науково-публіцистичних статтях, документально-публіцистичних фільмах Є. П. Бондаренко, розповідях селянок, рибалок, мазальниць, учнів і вчителів, маячників і лісівників, людей поважного віку з таких населених пунктів, як Покровка, Василівка (Кінбурн), Дмитрівка, Парутине (Очаківщина), Прогної, Збур'ївка (Херсонщина), Каборги, Коблеве (Березанщина), Лупареве, Кореniха (Миколаївщина). Журналістка спостерігала за роботою мазальниць, які оздоблювали хати візерунками, орнаментами, вивчала семіотичну сутність розпису. Є. П. Бондаренко відкрила традиції розміщення малюнків, композиційні рішення, декорування вишиванок таврійським розписом, тематику елементів таврійського розпису (анімалістичний, орнітологічний та флористичний світи Півдня України, побутова культура й особливості способу життя людей, морська тематика, вітрила та човни, обереги, небо, море, степ).

Сьогодні вивчає, розвиває та активно популяризує таврійський розпис Л. М. Паранюк. Любов Мирославівна у своїх художніх творах використовує білий колір, відтінки жовтого, блакитного, синього (що досить актуальні сьогодні, адже є національними кольорами-символами). Вона розширює композиційний, орнаментальний зміст розпису, створює нові стилізаційні, композиційні елементи, репрезентує зразки оздоблення предметів побуту, посуду.

Таврійський розпис «промовляє» до нас із творчих продуктів, виготовлених різними техніками декоративно-ужиткового мистецтва: гончарство, ручне ткацтво, вишивання хрестиком, бісером і бісероплетіння, інкрустація аксесуарів, створення, перенесення візерунків й орнаментів за допомогою графічного редактора на тканину (одяг).

Покликом часу є вивчення, розвиток та розповсюдження таврійського розпису. Ми маємо зберегти цінні пам'ятки нематеріальної культурної спадщини Миколаївщини та створити нові її зразки, виразити в інших формах образотворчого й декоративного мистецтва. Реалізувати це завдання можливо через передавання теоретично-історичної інформації, практичного художнього досвіду молодому поколінню України, зокрема учням початкової школи; використання інформаційно-комунікаційних технологій, нових декоративно-ужиткових технік з розвитку таврійського розпису.

Гурток «Таврійський розпис: диво Причорномор'я» є формою навчання основ образотворчого й декоративно-ужиткового мистецтв. Креативна взаємодія вчителя та учнів у традиціях таврійського розпису забезпечує умови для: удосконалення творчих здібностей, розвитку соціально-комунікативної активності, національно-

патріотичного виховання; пробудження національної свідомості; формування художньо-естетичної компетентності, предметних мистецьких компетентностей декоративного й образотворчого мистецтв здобувачів освіти; прогнозування та скеровування творчого розвитку особистості, позитивних перетворень в її творчому мисленні.

Таврійський розпис – унікальне інформаційне джерело, національно-культурне надбання південних українців, естетична цінність. Відтворення техніки причорноморського розпису, виготовлення нових зразків таврійського мистецтва зі збереженням його автентичності є способом організації художньо-творчої, емоційно-ціннної взаємодії здобувачів освіти та педагогів, що сприяє їхньому духовно-естетичному, мистецькому, загальнокультурному зростанню. Для цього необхідно не тільки наповнити змістом та образністю креативну художню діяльність, що враховує здібності та інтереси дітей молодшого шкільного віку, а й зацікавити їх у процесах, які вимагають складних тренувань, повторюваної діяльності. На заняттях значна увага приділяється образотворчій, історично-інформаційній, народознавчій, краєзнавчій, семіотичній, художньо-перетворювальній діяльності.

Таврійський розпис розкриває широкі можливості для набуття та вдосконалення художньо-творчих навичок молодших школярів. Наприклад, відтворення мазків причорноморського розпису формує не лише образне мислення, а й розвиває моторику пальців, рухову активність кисті, сприяє психологічній трансформації (зростанню

вольових якостей та зовнішньої мотивації; підсиленню емоційності у сприйманні творчого процесу; спонукає до соціально-комунікативної взаємодії) дитини молодшого шкільного віку.

Побудова освітньої діяльності в межах програми передбачає використання різних форм виховної роботи зі здобувачами освіти: навчальні заняття, спостереження, екскурсії, уявні подорожі, дидактичні ігри, вивчення легенд, бувальщин, народних казок, оповідок, повір'їв, ознайомлення з репродукціями картин та їх символікою, кольоровою гамою, тематичними альбомами Є. Бондаренко, творчий аналіз художніх і декоративних робіт Л. Паранюк, сюжетно-рольові ігри, аплікації, інсценізації, інтерв'ю з уявними жителями Причорномор'я, самостійна художня діяльність, опрацювання творів усної народної творчості, робота з розмальовками, трафаретами, ведення індивідуального часопису, виставки таврійської творчості, вистави ляльового театру на тематику таврійського розпису (історія виникнення та розвитку, діалоги між жителями таврійського краю, умови життя морських персонажів, птахів, метафоричних образів рослин-символів і звичайних тощо).

Доцільно застосовувати інтерактивні, ігрові, проєктні технології для впровадження компетентнісного та діяльнісного підходів у педагогічний зміст гурткової роботи. Здобувачі освіти матимуть можливість активно, продуктивно, креативно співпрацювати в комфортних умовах.

Практична робота охоплює виконання образотворчих та декоративних завдань, що поєднують декілька напрямів діяльності: художнє зображення таврійських орнаментів і композицій на дерев'яному посуді, дизайнерських аксесуарах інтер'єру та екстер'єру; прикрасах, виготовлених за технікою бісероплетіння. Також до

змісту гурткової роботи належать: нанесення таврійських малюнків на художні вироби з деревини; відтворення сюжетної композиції в японській техніці «канзаші»; виготовлення скульптур із гіпсу, полімерної глини, дерев'яної стружки, яєчних лотків, що оздоблюються таврійським розписом або є образами-представниками композицій причорноморського розпису.

Мета й основний зміст програми. Навчальна програма апробується в організації гурткової роботи художньо-естетичного спрямування в Комунальному закладі «Березківський мистецький ліцей» Миколаївської обласної ради та призначена для вихованців віком від 6 до 11 років.

Виконання навчально-тематичного плану програми можливе за умов очної, змішаної та дистанційної форм навчання (1 рік навчання – очна форма; 2,3,4 роки навчання – можливі всі форми здобуття освіти).

Мета програми – формування загальнокультурної компетентності, індивідуальних художньо-творчих здібностей та національно-патріотичної позиції учнів початкової школи засобами таврійського розпису.

Мета програми реалізується через формування таких ***компетентностей:***

- пізнавальної – забезпечує ознайомлення з мистецьким матеріалом про народні розписи України; поняттями, історичною, семіотичною, народознавчою, краєзнавчою інформацією про виникнення та розвиток таврійського розпису як етнічно-культурного явища;

- практичної – сприяє оволодінню технікою таврійського розпису й методикою виконання його основних елементів; технікою канзаші, бісероплетіння та вишивання бісером з використанням тематики таврійського

розпису; технікою розпису бетонних скульптур, металевих основ, випалювання таврійських візерунків; технологією формотворення та роботи з матеріалами (гіпс, дерев'яна стружка, фанера, картон, метал, силікон, ПВХ, скло, пластик, бетон);

- творчої – забезпечує генерування креативного мислення та формування творчих здібностей, розвиток художньо-естетичного смаку вихованців, загальнокультурної, предметної мистецької компетентностей у процесі оволодіння мистецтвом таврійського розпису;

- соціальної – сприяє формуванню дбайливого ставлення до надбань регіональної та вітчизняної культури, духовних і матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій, звичаїв; реалізації образотворчих здібностей особистості молодшого школяра; соціально-комунікативної активності.

У процесі формування компетентностей вирішуються ***такі завдання:***

І. Навчальні:

- відтворення основних та похідних мазків таврійського розпису;
- планування та організація трудового процесу, самостійний пошук шляхів вирішення творчих завдань;
- генерування індивідуального стилю образотворчої діяльності;
- виготовлення продуктів творчості ручної роботи, оздобленої орнаментами таврійського розпису: дерев'яний посуд, ялинкові іграшок, фаянсовий та скляний посуд; прикраси з бісеру чи мікробісеру (чоловічі та жіночі),

новорічні іграшки з бісеру, бісерки (писанки, виготовлені з бісеру (мікробісеру)), картини з бісеру; прикраси, квіти, птахи та картини в техніці канзаші; художні вироби з деревини; скульптури з різних матеріалів.

- створення низки ескізів та орнаментів північно-таврійського розпису.

ІІ. Виховні:

- генерування навичок колективної діяльності та діалогового спілкування, театральної діяльності, групової комунікації;
- виховання:
  - любові до праці, творче ставлення до неї;
  - культури поведінки та мовлення;
  - любові до рідного краю, поваги до нематеріальної культурної спадщини України;
- формування національно-патріотичної позиції здобувачів освіти 1–4 класів.

ІІІ. Розвивальні:

- забезпечення емоційно-ціннісного розвитку молодших школярів;
- створення умов для здобуття пізнавальної, практичної, художньо-естетичної, соціально-комунікативної компетентностей;
- розвиток наочно-образного мислення, пізнавального інтересу, творчих здібностей учнів;
- забезпечення умов для створення малюнків, композицій, орнаментів у програмах (відповідно до віку) з комп'ютерної графіки;

- розвиток художнього смаку, творчої уяви, фантазії.

Освітній процес гурткової роботи реалізується в позаурочній діяльності та базується на ***принципах мистецького навчання:***

- цілісності – визначає спрямованість змісту форм і методів навчання на особистісно-художній розвиток учня, якомога повніше охоплення надбань культури південних українців через відбір змісту мистецького навчання;
- культуровідповідності – передбачає таке змістовне наповнення освітнього процесу, в результаті якого мистецтво сприймається учнями як культурна цінність; ознайомлення учнів зі світом мистецтва та заглиблення в мистецтво таврійського розпису; співставлення та порівняльний аналіз причорноморського розпису з іншими видами розписів із метою розширення мистецького досвіду молодших школярів;
- естетичної спрямованості – полягає в засвоєнні у процесі навчання естетичної цінності художнього твору; формуванні естетичного ставлення до життя, здатності до адекватної оцінки краси; постійному зміщенні акцентів з вузькотехнічних процесів на художньо-естетичний розвиток;
- індивідуалізації – спрямовує на поступове зміщення тенденцій уніфікації та стандартизації; виявлення, збереження індивідуальної емоційно-оцінкової реакції; вибір унікальних, індивідуальних засобів мистецької творчості;
- гуманізації – визначає пріоритетність завдань щодо формування творчої, здатної до самореалізації особистості, її духовного розвитку, гуманного ставлення до навколишнього світу; визнання унікальності

кожної особистості й надання умов для розвитку її талантів у художній творчості (уважне ставлення викладача до вихованців, урахування психологічних і вікових особливостей їхнього розвитку, природних здібностей, художньої підготовленості та запитів, що уможливлює індивідуальну траєкторію мистецького навчання, художньо-естетичного розвитку);

- добровільності – передбачає свідоме відвідування гуртка художньо-естетичного спрямування «Таврійський розпис: диво Причорномор'я»; дбання викладача про створення зовнішньої мотивації учнів до навчання таврійському розпису; формування емоційної та практико-орієнтованої зацікавленості образотворчою і декоративною діяльностю;
- активності – виявляється в зосередженому ставленні молодших учнів до роботи; ініціативності до вирішення художньо-творчих завдань, експресії мистецьких дій, що сприяє досягненню художніх результатів;
- послідовності та систематичності – орієнтує на практичну діяльність учнів, щоденне спілкування з мистецтвом, генерування мистецької та загальнокультурної компетентностей, успіх мистецької діяльності загалом; ретельне планування теоретичної та практичної роботи, визначення першочергових завдань, відбір форм навчальної діяльності, що забезпечують результат пролонгованого процесу художнього вдосконалення;
- дитиноцентризму та індивідуалізації, урахування вікових особливостей і природних здібностей учнів;
- глокальної освіти – поєднання глобального (загальнолюдського), національного (державного) та локального (етнокраєзнавчого) аспектів змісту освіти;

- дидактичної інтеграції на основі взаємодії мистецтв і методів компаративістики, спрямованих на поліхудожній розвиток учнів;
- континуальності – єдності навчання і виховання особистості, художнього і технічного, емоційного та раціонального, свідомого та інтуїтивного в процесі опанування мистецьких цінностей;
- варіативності змісту, засобів, методів і технологій навчання мистецтва;
- діалогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, партнерства, емоційно-енергетичної насиченості навчання;
- пріоритету художньо-творчої самореалізації учнів, пошуку особистісних сенсів у навчанні мистецтва;
- стимулювання мистецької самоосвіти, єдність формальної, неформальної та інформальної освіти.

Прогнозований результат навчання за програмою:

- розроблення низки власних простих орнаментів, візерунків, декоративних пейзажів, сюжетних композицій у техніці таврійського розпису;
- виконання таврійського розпису на керамічній, дерев'яній поверхні, на стінах (оздоблення приміщень і дверей у закладі освіти, в екстер'єрному вирішенні на будівлях);
- випалювання таврійських візерунків лазерним станком на березовій фанері;
- створення ескізів та ілюстрацій до творів, що відображають сутність таврійського побуту, ескізів й орнаментів північно-таврійського розпису; малюнків, композицій, орнаментів у програмах комп'ютерної графіки (відповідно до віку), простих скульптур із різних матеріалів (анімалістична символіка (тваринний світ, птахи,

риби) Таврії); фотоколажів та відеороликів з теорії та практики таврійського розпису для використання під час очної, змішаної та дистанційної форм навчання;

- виготовлення жіночих прикрас (у тому числі, за власними ескізами): гердан, сережок, браслетів, чокерів, силянок, кулонів, криз, чоловічих аксесуарів: краватки, метелика, запонок, підвісків; новорічних іграшок, крашанок з бісеру, дерев'яного, фаянсового, скляного посуду з орнаментами таврійського розпису;
- продукування прикрас, квітів, птахів та колективної картини (розмір – 200 см х 140 см) у техніці канзаші;
- складання сценаріїв вистав для лялькового театру з відтворенням таврійських сюжетів.

Навчальна програма передбачає 4 роки навчання:

1-й рік – початковий рівень – 144 год на рік, 4 год на тиждень;

2-й рік – початковий рівень – 144 год на рік, 4 год на тиждень;

3-й рік – основний рівень – 144 год на рік, 4 год на тиждень;

4-й рік – основний рівень – 288 год на рік, 8 год на тиждень.

Вихованці гуртка «Таврійський розпис: диво Причорномор'я» мають знати:

- особливості розписів України, зокрема характеристики таврійського розпису;
- кольори таврійського розпису: білий – колір «сивого туману», відтінки блакитного, синього, чорного (ластівки, човники, якірці); рожевий, бузковий, зелений, колір вапна, крейди, сажі й вахри, різних видів глини

(жовтої, білої, рудої, червоної); барвники рослинного походження, які виготовлені з трав, листя, квітів, соку ягід; компоненти для стійкості фарби – жовток і молоко;

- основні елементи розпису: «риба», «матула», «маяк», «медуза», «якірці», «парусник», «морський коник», «краб», «роза вітрів», «руки берегині», назви основних мазків: «хвилька», «дощик» «рисочка», «краплинка», «човник», «хмарка», «чайка», «човник із вітрилом»;
- послідовність виконання орнаменту «бігунець», елементів: «човник з вітрилами», «лебідка», «матула»;
- символіку таврійського розпису, метафоричні образи композицій;
- особливості побудови композиції в таврійському розписі, розпису керамічних поверхонь, техніки виконання таврійського розпису на дерев'яній поверхні, розпису на стінах;
- символіку північнотаврійського розпису.

Вихованці гуртка «Таврійський розпис: диво Причорномор'я» повинні вміти:

- визначати та порівнювати види художніх розписів, виокремлювати таврійський розпис із-поміж інших;
- самостійно розробляти візерунки таврійського розпису;
- усвідомлено пояснювати тематичне поєднання елементів розпису народними легендами, повір'ями тощо;
- використовувати набутий досвід щодо народного фольклору в різних видах передбаченої у програмі діяльності: інсценізаціях, виставах лялькового театру, діалогах тощо;

- відрізняти зразки таврійської художньої творчості (картини, мазки, композиції) від інших зразків образотворчого мистецтва, що містять іншу художню образність;
- виконувати основні елементи розпису, декоративні пейзажі;
- складати прості стрічкові орнаменти;
- будувати композицію в таврійському розписі, орнаментальну композицію;
- здійснювати таврійський розпис на керамічній поверхні;
- відтворювати техніку виконання таврійського розпису на дерев'яній поверхні, на стінах;
- створювати просту сюжетну композицію, ілюстрації до твору в техніці таврійського розпису, ескізи та орнаменти північнотаврійського розпису; прості скульптури з різних матеріалів (анімалістична символіка (тваринний світ, птахи, риби) Таврії); стилізовані декоративні пейзажі, художні композиції; прикраси з бісеру чи мікробісеру (чоловічі та жіночі), новорічні іграшки з бісеру, бісерки (писанки, виготовлені з бісеру (мікробісеру)), картини з бісеру;
- планувати та організовувати трудовий процес, самостійно шукати шляхи вирішення творчих завдань;
- надавати індивідуальну оцінку художньому твору;
- злагоджено працювати у групі, конструктивно комунікувати;
- оздоблювати орнаментами таврійського розпису дерев'яний, фаянсовий та скляний посуд, ялинкові іграшки;
- вимальовувати ескізи, власні прості композиції, орнаменти;

- виготовляти прикраси, квіти, птахи та картини в техніці канзаші, художні вироби з деревини (дерев'яної стружки).

Вихованці гуртка «Таврійський розпис: диво Причорномор'я» мають сформувати або набути:

- естетичне сприйняття;
- самостійність;
- творчість у декоративному малюванні;
- свідомий характер зображення;
- бажання відтворювати задум засобом поєднання елементів розпису;
- гордість за культурні надбання та спадщину свого народу;
- уявлення про таврійський розпис;
- емоційно-ціннісні установки;
- пізнавальну, художньо-естетичну компетентність;
- повагу до нематеріальної культурної спадщини;
- національно-патріотичну позицію здобувачів освіти 1–4 класів.

Початковий рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Очікувані результати навчання	**Зміст навчального матеріалу**	**Види навчальної діяльності**
Вступ. Історичні та семіотичні відомості про таврійський розпис		
Відрізняє розпис від інших художніх творів образотворчого мистецтва	Поняття художнього розпису	Ознайомлення з видами художніх розписів
Розпізнає основні українські розписи	Декоративні розписи, що розповсюджені на території України	Квест «Упізнай розпис за кольорами та образами»
Орієнтується у видах декоративно-ужиткового мистецтва. Знає особливості популярних розписів України	Види декоративно-ужиткового мистецтва. Загальні відомості про види розписів, їх особливості	Опрацювання теоретичних матеріалів. Компетентнісно орієнтоване завдання «Що особливого дає людині декоративне мистецтво?»
Переказує короткі історії про виникнення таврійського розпису та його розвиток	Історичні відомості про таврійський розпис. Тематика	Ознайомлення з історією таврійського розпису

Розуміє семіотичне наповнення таврійського розпису	Символіка образів таврійського розпису	Вирізування, розфарбовування друкованих морських персонажів. Виготовлення плоских ляльок
Відрізняє таврійський і петриківський розписи; порівнює особливості образної тематики, кольорове вирішення, унікальність мазків	Порівняльна характеристика таврійського та петриківського розписів	Гра «Упізнай розпис»
Розпізнає репродукції картин Є. П. Бондаренко; набуває соціально-комунікативних навичок; знає персонажів, образи флори та фауни, зображені на картинах	Ознайомлення з репродукціями картин Є. П. Бондаренко	Гра «Знайди таврійський малюнок». Театральна постанова вистави лялькового театру «Життя в солоній воді Чорного моря»
Знає сутність оповідок, казок, легенд, бувальщин Є. П. Бондаренко	Вивчення зразків адаптованих текстів оповідок, казок, легенд, бувальщин Є. П. Бондаренко	Створення плоских ляльок з народних оповідок
Набуває соціально-комунікативних навичок; розрізняє твори образотворчого мистецтва Л. М. Паранюк та репродукції картин Є. П. Бондаренко; порівнює	Твори образотворчого мистецтва Л. М. Паранюк	Імпровізація «Роздуми рибалок». Імпровізація вистави лялькового театру «Зустріч пір року у Таврії» (за матеріалами сюжетних композицій Л. М.

образотворчі світи двох художньо-індивідуальних стилів		Паранюк)
Знає назви простих елементів таврійського розпису	Образні назви простих елементів таврійського розпису	Гра «Буває-не буває»
Орієнтовна кількість годин: 20 (з них – 10 теоретичних, 10 практичних)		
Кольорова гама таврійського розпису		
Знає основні кольори таврійського розпису	Вивчення основних кольорів таврійського розпису	Гра «Впізнай колір»
Знає та вміє добувати барвники рослинного походження	Барвники рослинного походження	Добування соку з ягід чорниці або ожини, червонокачанної капусти для ідентифікації синіх відтінків; для жовтих – з квітів календули, лушпиння цибулі, куркуми
Знає, які фарби доцільно використовувати в таврійському розписі	Синтетично-екологічні фарби, що успішно застосовуються в таврійському розписі	Огляд виробників фарб, їхніх пропозицій, пошуки відповідних кольорів
Розпізнає фарби за запахом, добирає відповідні кольори та досягає потрібного тону під час змішування	Вимоги до фарб	Практичні вправи на розпізнавання запаху фарби, її стійкості, кольоровідповідності
Знає компоненти для стійкості фарб;	Компоненти для стійкості фарб	Нанесення компонентів, фарб на

уміє їх наносити в потрібній кількості на різні види поверхні; розуміє поняття «матовість», «глянець»		різні поверхні, перевірка тривалості висихання, зміни відтінку, появи блиску чи матовості тощо
Знає напам'ять таблицю тонів, що використовуються в таврійському розписі	Вправи з кольорознавства	Ігри та вправи з кольорознавства: «Квітка морських кольорів», «Колір мого настрою», «Кольори природи південної території України»
	Таблиця тонів	Гра-спостереження «Погода в небі», «Погода на морі»
	Відтворення відтінків таврійського розпису	Гра «У світі відтінків сивого туману»
Орієнтовна кількість годин: 12 (з них – 4 теоретичні, 8 – практичних)		
Обладнання. Техніка безпеки		
Знає види та уміє виготовляти пензлики з котячого хутра	Види пензликів	Виготовлення пензлика з котячого хутра
Розпізнає олівці за видами	Види олівців	Вправи на визначення м'якості / твердості олівців
Уміє створювати пропорційну суміш	Види клеїв та лаків	Вправи на визначення пропорції

речовин		та потрібного об’єму фарби, клею, лаку
Відрізняє папір за щільністю, форматом, відтінком	Види паперу для малювання	Практична робота з вивчення товщини паперу, глянцевості / матовості, щільності, формату, кольору (відтінку білого)
Знає правила техніки безпеки; уміє надавати першу медичну допомогу в разі ушкодження шкіри та отруєння	Правила користування гострими предметами (ножиці, мастехін, механічний олівець, голки)	Оволодіння навичками різання / вирізування, охайного розмішування рідких речовин, користування механічним олівцем, дряпання великими голками та загостреними сірниками, дерев’яними паличками
	Перша медична допомога в разі порізу та отруєння	Практичні вправи: накладання пов’язки, одягання маски, промивання рани, очей, ротової порожнини, носових пазух тощо; виконання комплексу дій для відновлення здоров’я
Орієнтовна кількість годин: 10 (з них – 2 теоретичні, 8 – практичних)		

Опанування елементів таврійського розпису		
Вимальовує такі елементи: «крапля», «дощик», «човник», «гачок», «хвиля»	Основний елемент – «крапля»	Малювання елементу «дощик»
	Основний елемент – «човник»	Закріплення вмінь щодо відтворення основного елементу «крапля». Відтворення елементу «човник»
	Основний елемент – «гачок»	Закріплення вмінь щодо відтворення основних елементів: «крапля», «човник», «гачок»
	Основний елемент – «хвиля»	Відтворення елементів: «крапля», «човник», «гачок», «хвиля» з використанням відтінків кольорів таврійського розпису
Створює простий стрічковий орнамент на смужці паперу	Простий стрічковий орнамент з елементами таврійського розпису	Виготовлення книжкової закладки (робота з кольором)
Використовує вивчені елементи таврійського розпису в художній практиці; знає послідовність створення мазків, будує потрібне зображення з мазків	Сукупне застосування елементів таврійського розпису	Гра «Крок-мазок», «Танець мазків», «Таврійка-лінійка»
	Алгоритм техніки таврійського розпису для молодших школярів	Образотворчі ігри: «Створи середовище життя

		морських персонажів», «Знайди спільну ознаку в рослин», «Побудуй композицію»
Відтворює каркасні елементи найпростіших таврійських образів	Конструктивний малюнок елементів таврійських образів	Групова вправа «Додай потрібний елемент»
Створює декоративний пейзаж	Декоративний пейзаж	Створення декоративного пейзажу «Дощ на морі» з використанням вивчених елементів таврійського розпису
Вимальовує елементи: «рука берегині», «рисочки», «крапочки», «лінії» під різними кутами, комбінує їх	Основний елемент – «руки берегині»	Виконання одного з основних елементів таврійського розпису – «руки берегині»
	Додаткові елементи: «рисочки», «крапочки», «лінії»	Виконання додаткових елементів: «рисочки», «крапочки», «лінії»
Поєднує вивчені елементи для створення конкретного персонажа; виконує аплікації із самостійно намальованих та вирізаних елементів, «героїв» таврійського розпису	Створення фантастичного морського персонажа з вивчених елементів-мазків	Малювання веселого краба, усміхненої риби, медузи-чарівниці тощо; робота з розмальовками: зафарбовування кольорами таврійського розпису; вирізування елементів; створення аплікації з них

Визначає ритм у таврійському розписі	Визначення поняття «ритм» у техніці таврійського розпису	Відслідковування на прикладах ілюстрацій ритму в розписі
Орієнтовна кількість годин: 44 (з них – 6 теоретичних, 38 практичних)		
Створення простих стрічкових орнаментів, сюжетних композицій, декоративних пейзажів. Основи стилізації		
Створює елементарні стилізовані елементи рослинного та анімалістичного жанрів	Основи стилізації таврійського розпису	Створення плоских ляльок із сюжетних композицій Л. М. Паранюк
Вимальовує елементи таврійського розпису, побудовані з основних простих: «риби», «матула», «маяки», «медузи», «якорі», «човни»	Елементи таврійського розпису, побудовані з основних простих: «риби», «матула», «маяки», «медузи», «якорі», «човни» 	Вправи на виконання елементів таврійського розпису з основних простих: «риби», «матула», «маяки», «медузи», «якорі» тощо. Вправи на відтворення елементів «човни» з використанням розширеної кольорової гами

Знає та відтворює послідовність виконання орнаменту «бігунець», послідовність виконання елементів: «човник з вітрилами», «лебідка», «матула»	Послідовність виконання орнаменту	Послідовність виконання орнаменту «бігунець», послідовність виконання елементів: «човник з вітрилами», «лебідка», «матула»
Знає основні поняття та особливості композиції; розміщує її відповідно до форми та зображує на рекомендованій поверхні	Основні поняття композиції	Вправи на засвоєння основних понять композиції (тло, пляма, тональний контраст)
	Особливості побудови композиції в таврійському розписі	Створення колажу з плоских фігур; виготовлення аплікації з простих витинанок рослин і тварин
Виконує декоративну композицію на основі вивчених елементів	Декоративна композиція	Виконання декоративної композиції «Підводний світ» на основі вивчених елементів таврійського розпису
Виконує композицію на заданому фоні	Композиція на заданому фоні	Виконання композиції «Різдвяний янгол» на блакитному фоні з використанням елементів

		таврійського розпису
Знає, порівнює представників живого світу з намальованими в таврійському розписі	Екскурсії	Екскурсія у природу. Розпізнавання рослин, зображених у таврійському розписі Л. М. Паранюк
		Екскурсія на річку. Спостереження за черепахами, рибами, лебедями, лелеками, журавлями та ін. Поглиблення, поширення знань щодо об'єктів живої та неживої природи, рослинного й тваринного світу, відображених у таврійському розписі
Орієнтовна кількість годин: 46 (з них – 4 теоретичні, 42 – практичні)		
	Підсумки діяльності	
Переносить теоретичний досвід у словесно-малюнкове вираження	Ведення часопису «Таврійки»	Заповнення альбому-щоденника відомостями про таврійський розпис; складання маленьких текстів про символи та історію таврійського розпису;

		малювання вивчених елементів (простих та складених); повторне відтворення раніше виконаних композицій
Презентує свої малюнки, пояснюючи їхню сутність, символіку	Конкурси	Участь у шкільному конкурсі «Як я бачу таврійський розпис». Участь у районних та всеукраїнських конкурсах
	Виставки	Виставка дитячих робіт «У світі небесних кольорів»
Орієнтовна кількість годин: 12 (з них – 2 теоретичні, 10 – практичних)		

Початковий рівень, другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності
Вступ. Повторення вивченого матеріалу		
Вправно відтворює основні мазки таврійського розпису	Повторення основних елементів. Колір	Вимальовування основних елементів таврійського розпису в кольорах: «крапка», «човник», «хвиля», «гачок», «руки берегині»
Розуміє та відтворює композиційне розміщення елементів розпису	Композиційні особливості таврійського розпису	Створення фотоколажу з елементів таврійського розпису (можливо використовувати в дистанційному форматі)
Створює елементарний орнамент на основі елементів: «бігунець», «рамка»	Орнамент із використанням основних елементів розпису	Створення елементарного орнаменту на основі основних елементів розпису «бігунець»,

		«рамка». Використання навчальних відеороликів для детального ознайомлення з технікою мазків
Уміє вимальовувати складні елементи таврійського розпису: «риби», «маяки», «якірець»	Складні елементи розпису	Вимальовування складних елементів розпису на основі основних: «риби», «маяки», «якірець» тощо
Уміє створювати чорно-білий ескіз	Проста композиція на основі вивчених елементів. Чорно-білий ескіз	Виконання простої композиції на основі вивчених елементів для сувенірної чашки. Чорно-білий ескіз
Орієнтовна кількість годин: 12 (з них – 2 теоретичні, 10 практичних)		
Орнаментальна композиція в таврійському розписі		
Знає класифікацію орнаментів. Розпізнає види орнаментів: «геометричний», «рослинний», «зооморфний», «символічний»	Класифікація орнаментів: «геометричний», «рослинний», «зооморфний», «символічний»	Вивчення особливостей геометричного, рослинного, зооморфного, символічного орнаментів. Гра «Відгадай орнамент».

		Створення аплікацій із самотужки вирізаних елементів мазків і цілісних малюнків. Вправа «Відреставруй малюнок». Використання відеороликів для теоретичної та практичної частин, пошукова діяльність у інтернет-мережі
Розуміє поняття «рапорт» в орнаменті; уміє розподіляти орнамент по рапортах	Рапорт	Вивчення поняття «рапорт» під час виконання практичних вправ. Гра «Збери 2 (3, 4) рапорти». Вираховування рапортних частин орнаменту
Створює ескіз геометричного орнаменту олівцем за шаблоном	Геометричний орнамент	Створення ескізу олівцем геометричного орнаменту. Віртуальна екскурсія
Створює ескіз рослинного орнаменту олівцем за шаблоном	Рослинний орнамент	Виконання ескізу олівцем рослинного орнаменту.

		Віртуальна екскурсія
Створює ескіз зооморфного орнаменту олівцем за шаблоном	Зооморфний орнамент	Виготовлення ескізу олівцем зооморфного орнаменту. Віртуальна екскурсія
Створює ескіз предметного орнаменту олівцем за шаблоном	Предметний орнамент	Виконання ескізу олівцем предметного орнаменту. Віртуальна екскурсія
Створює ескіз символічного орнаменту олівцем за шаблоном	Символічний орнамент	Виконання ескізу олівцем, символічного орнаменту. Віртуальна екскурсія
Знає основні правила композиції; знаходить композиційний центр; пропорційність і симетричність розташування узору; рівновагу й закон ритму	Композиційне розміщення елементів розпису (стрічковий, замкнутий, сітчастий орнаменти)	Вивчення та відтворення основних правил композиційної побудови: відповідність основній темі; – знаходження композиційного центра; – пропорційність і симетричність

		– розташування елементів узору; – рівновага й закон ритму
Виконує стрічковий орнамент за шаблоном, додаючи власні елементи	Стрічковий орнамент у таврійському стилі. Навчальне відео	Виконання стрічкового орнаменту с таврійському стилі для оздоблення сувенірної фоторамки
Виконує замкнутий орнамент за шаблоном, додаючи власні елементи	Замкнута орнаментальна композиція	Виконання замкнутої орнаментальної композиції для декоративного панно
Орієнтовна кількість годин: 48 (з них – 8 теоретичних, 40 практичних)		
Використання таврійського розпису для оздоблення гіпсових поверхонь. Формотворення та робота в матеріалі (гіпс, силіконова плівка, пінопласт)		
Знає матеріали для розпису гіпсових поверхонь і вміє ними користуватися	Матеріали для розпису гіпсових поверхонь. Техніка нанесення малюнку на гіпсову поверхню	Робота над ескізом. Підготовка поверхні, розпис, лакування

Розуміє та використовує основи формотворення об’ємної гіпсової іграшки за допомогою силіконової форми. Формує навички соціально-комунікативної взаємодії	Мілка пластика. Виготовлення гіпсових фігур	Виготовлення гіпсових фігур: «гроно винограду», «крабик» «рибка», «черепашка». Розпис створених фігур у таврійському стилі
	Сувенірна орнітологічна іграшка з гіпсу. Навчальне відео	Формотворення та робота у матеріалі («голуб, ластівка», «лебідь»). Колективне складання казок про птахів на таврійську тематику. Інсценізація вистави «Ластівка в гостях у журавлика». Застосування готових форм для створення фігури. Розписування гіпсових птахів
За допомогою форми створює гіпсову скульптуру дельфіна, дотримуючись техніки безпеки	Гіпсова іграшка з підводного світу. Навчальне відео	Виготовлення гіпсової іграшки дельфіна та її розпис у таврійському стилі. Застосування

		готової форми для створення фігури
Створює декоративний підсвічник, власноруч виліплюючи його	Декоративний підсвічник із гіпсу. Навчальне відео	Виготовлення та розпис підсвічника. Самостійне ліплення форми
Ліпить дерево з гіпсу та паперу. Набуває навичок соціально-комунікативної взаємодії	Дерево з гіпсу. Навчальне відео	Самостійне формування з гіпсу дерева-черешні. Інсценізація вистави «Таємна розмова акації і черешні»
Самотужки виліплює виноградне гроно, створює каркас для ягід на китиці з дроту. Вміє працювати в команді. Формує мовленнєві навички та художньо-образне мислення	Виноградне гроно. Навчальне відео	Ліплення виноградного грона, виконуючи кожний його структурний елемент. Поєднання в цілісну фігуру. Розфарбовування. Створення колективної об'ємної гіпсової композиції «Таврійська лоза». Пригадування символічного значення винограду. Складання та розповідь монологу «Роздуми винограду на сонці»

Створює гіпсові форми	Гіпсові форми для відтворення об'ємних предметів із сюжетних композицій таврійського розпису	Дидактичні ігри «Підготуй форму», «Таврійський символ»
Уміє охайно наносити елементи малюнку, силіконову плівку, вирізати різачком по контуру малюнка	Силіконовий трафарет таврійського орнаменту. Навчальне відео	Дидактичні ігри «Прозора таврійка», «Таврійська мозаїка», «Створи орнамент»
Виготовляє форми героїв таврійських композицій із пінопласту	Пінопласт як матеріал для створення форми	Виготовлення форм з пінопласту «Таврійський оберіг», «Форма для таврійки»
Орієнтовна кількість годин: 36 (з них – 4 теоретичні, 32 практичні)		
Композиція в таврійському розписі		
Знає поняття «композиція», унікальність таврійської композиції	Композиція в таврійському розписі	Робота над композицією в розписі
Знає поняття «симетрія» та «асиметрія». Будує асиметричну й симетричну композицію з вирізаних елементів в аплікацію. Створює прості композиції в	Симетрія та асиметрія	Вправи на розпізнавання симетричних та асиметричних композицій. Побудова симетричної й асиметричної композиції з вирізаних елементів.

програмі Paint. Вимальовує прості симетричні та асиметричні композиції		Побудова елементу в стандартній програмі Paint. Вимальовування простих симетричних та асиметричних композицій. Навчальне відео для онлайн- і офлайн-занять
Знає поняття «динаміка» «ритм». Відтворює способи естетичної організації форми і художньо-образної виразності у процесі створення таврійського орнаменту	Динаміка, ритм	Вправи на визначення динаміки й ритму. Відтворення динаміки в композиції та ритму в орнаменті. Відеовправи
Створює ескіз і розписує заготовку для магнітику на холодильник на основі вивчених елементів	Ескіз для магніту-сувеніру	Підготовка ескізу і розпис заготовки для магнітику на холодильник
Послідовно вимальовує елемент «роза вітрів». Створює його в програмі Paint як центр симетрії в орнаменті	Елемент «роза вітрів». Навчальне відео	Вправи на виконання елементу «роза вітрів». Побудова елементу в стандартній програмі Paint

Уміє створювати ескіз за шаблоном і розписує листівку в таврійському стилі на основі вивчених елементів	Розпис листівки в таврійському стилі	Підготовка ескізу та розпис листівки в таврійському стилі на основі вивчених елементів
Створює ескіз та розписує заготовку для сувенірної чашки на основі вивчених елементів	Проста композиція на основі вивчених елементів	Створення простої композиції на основі вивчених елементів для сувенірної чашки
Уміє створювати кольоровий ескіз	Кольоровий ескіз	Вимальовування кольорового ескізу
Переносить теоретичний і практичний досвід у словесно-малюнкове та фотоілюстративне вираження	Ведення часопису «таврійки»	Заповнення альбому-щоденника створеними орнаментами й ескізами (чорно-білими та кольоровими). Вклеювання фото виготовлених скульптур із гіпсу, трафаретів із силікону, форм із гіпсу та пінопласту, магніту-сувеніру, сувенірної чашки. Повторне вимальовування елементу «роза вітрів» у альбомі-щоденнику
Орієнтовна кількість годин: 38 (з них – 6 теоретичних, 32 практичні)		

Підсумки діяльності		
Презентує свої малюнки, гіпсові фігури, гіпсові та пінопластові форми, силіконові трафарети, пояснюючи їхню сутність, складність побудови, затрачений час на виготовлення	Конкурси	Конкурс на кращий орнамент «Моє власне таврійське мистецтво». Шкільний конкурс «Розмаїття таврійських фантазій». Участь у районних і всеукраїнських конкурсах
	Виставки	Виставка «Перші сходинки таврійського мистецтва». Виставка дитячих робіт «Таврійське мистецтво в образотворчих вираженнях». Розміщення творчих робіт на офіційній сторінці закладу освіти
Вивчає, порівнює творчі роботи майстрині Л. М. Паранюк із власними	Екскурсії	Екскурсія до майстерні Л. М. Паранюк
Орієнтовна кількість годин: 10 (з них – 2 теоретичні, 8 практичних)		

Основний рівень, третій рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності
	Вступ	
Знає історію виникнення та розвитку таврійського розпису, походження його назви. Усвідомлює художньо-естетичне навантаження таврійського розпису. Розуміє таврійський розпис як національне надбання культурного фонду України. Знає національно-патріотичні мотиви таврійського розпису та його краєзнавчі особливості. Усвідомлює значення	Значення таврійського розпису. Історично-побутової інформації щодо виникнення та розвитку таврійського розпису. Краєзнавчий і національно-патріотичний аспекти	Перегляд усіх можливих інтернет-ресурсів, що містять матеріали тематики таврійського розпису. Колективне читання збірки новел Є. П. Бондаренко «Стежки до лиману»

відродження та розвитку таврійського розпису в мирний і воєнний періоди розвитку України		
Орієнтовна кількість годин: 10 ***(теоретичних)***		
Повторення основних елементів розпису, кольорової гами. Орнаментика. Композиція в таврійському розписі. Побудова замкнутих композицій		
Відтворює всі раніше вивчені елементи таврійського розпису	Основні елементи таврійського розпису	Повторення та малювання основних елементів таврійського розпису
Вимальовує мазки таврійського розпису пензликами різного розміру	Мазки таврійського розпису: «крапка», «гачок», «човник» тощо	Вправи на повторення основних мазків таврійського розпису: «крапка», «гачок», «човник» тощо
	Елементи таврійського розпису: «рибки», «маяки», «матула» тощо	Повторення та відпрацювання техніки відтворення основних елементів таврійського розпису: «рибки», «маяки», «матула» тощо
Видозмінює малюнки й орнаменти, виконані Л. М. Паранюк	Трансформація малюнків Л. М. Паранюк	Трансформація малюнків Л. М. Паранюк. Заміна деяких елементів. Спроба репродуктивної творчості.

		Навчальне відео як зразок діяльності
Знає структуру замкнутої композиції таврійського розпису. Відтворює особливості побудови стрічкових орнаментів і замкнутих композицій на теми: «Човен гойдається на морських хвилях», «У лісі», «Під акацією»	Побудова стрічкових орнаментів і замкнутих композицій у таврійському розписі	Відтворення особливостей побудови стрічкових орнаментів і замкнутих композицій: «Човен гойдається на морських хвилях», «У лісі», «Під акацією»
Виконує просту стрічкову композицію в таврійській кольоровій гамі та наносить на серветку	Проста стрічкова композиція. Навчальна відеопрезентація	Виконання простої стрічкової композиції в кольорі для серветки. Відеоролик
Виконує ускладнену замкнуту	Ускладнена замкнута композиція	Побудова ускладнених замкнутих

композицію за допомогою викладача		композицій. Навальний відеоролик
Орієнтовна кількість годин: 16 (з них – 2 теоретичні, 14 практичних)		
Виконання замкнутої композиції таврійського розпису на керамічних, фаянсових і скляних поверхнях		
Знає та виконує в правильній послідовності дії розпису на керамічних, фаянсових і скляних поверхнях	Особливості розпису на керамічних, фаянсових і скляних поверхнях. Навчальне відео	Виконання розпису в правильній послідовності дій на керамічних, фаянсових і скляних поверхнях. Відтреновує техніку нанесення на вказаних поверхнях
Знає та підготовлює поверхню для нанесення розпису керамічної та фаянсової тарілок. Вимальовує просту композицію «Дельфін у бірюзових бризках». Виконує ескіз замкнутого орнаменту	Розпис тарілки. Навчальне відео	Здійснення процесу підготовки поверхні для розпису тарілок. Вимальовування простої композиції «Дельфін у бірюзових бризках»
	Ескіз замкнутого орнаменту. Навчальне відео	Виконання ескізу замкнутого орнаменту для керамічної та

		фаянсової тарілок
Знає та відтворює особливості орнаментальної композиції в колі. Виконує простий розпис на паперовій склянці	Побудова орнаментальної композиції в колі. Навчальне відео	Особливості побудови орнаментальної композиції в колі. Простий розпис на паперовій склянці
Розписує тарілку за заданим ескізом	Розпис тарілки таврійським розписом за ескізом. Навчальне відео	Створення розпису на тарілці за заданим ескізом
Виконує розпис на склянці зі скла	Розпис за ескізом	Створення ескізу. Перенесення його на склянку зі скла
Орієнтовна кількість годин: 24 (з них – 4 теоретичні, 20 практичних)		
Техніка виконання таврійського розпису на дерев'яній поверхні		
Знає та виконує послідовне нанесення розпису та допоміжних речовин на дерев'яну поверхню	Нанесення таврійського розпису дерев'яну поверхню. Навчальне відео	Підготовка дерев'яної поверхні під розпис. Підготовка поверхні. Лакування
Розписує кухонну дощечку на	Розпис кухонної дощечки в	Розписування кухонної дощечки в

тему «Великодні таврійські писанки»	таврійському стилі. Навчальне відео	таврійському стилі «Великодні таврійські писанки»
Розписує яйце-мальованку (дерев'яну заготовку) у правильній послідовності	Розпис яйця-мальованки на дерев'яній заготовці в таврійському стилі	Розписування яйця-мальованки на дерев'яній заготовці в таврійському стилі. Ескіз. Розпис. Лакування
Виготовляє скульптури морських тваринок, птахів із дерев'яної стружки та клею ПВА, дотримуючись правил виконання та пропорцій речовин і матеріалів	Скульптури (морських тваринок, птахів) з дерев'яної стружки. Навчальне відео	Виготовлення скульптур (морських тваринок, птахів) з дерев'яної стружки та клею ПВА, використовуючи форми. Відеоролик
Виконує власні прості орнаменти з основних мазків таврійського розпису	Власні прості орнаменти з основних мазків таврійського розпису	Виконання власних простих орнаментів з дотримання техніки та основних мазків таврійського розпису
Наносить ескізи орнаментів на дерев'яне сито, дерев'яні пензлі, лопатки, ложки	Ескізів орнаментів на дерев'яний посуд. Навчальне відео	Нанесення ескізів орнаментів на дерев'яне сито, дерев'яні пензлі, лопатки, ложки

Виготовляє скульптури із яєчних лотків з дотриманням правил виконання технології	Таврійські образи у вигляді фігур із яєчних лотків. Навчальне відео	Виготовлення таврійських образів і фігур з яєчних лотків (у формах): дельфін, краб, риба, медуза, змія, морський коник тощо
Створює прості ескізи-візерунки та переносить їх на березову фанеру. Використовує силіконові трафарети для нанесення однакового відбитку на вертикальну дерев'яну поверхню великого розміру	Прості ескізи-візерунки для випалювання лазерним станком. Навчальне відео	Створення простих ескізів-візерунків для відбитку їх на березовій фанері та випалювання лазерним станком
	Нанесення візерунків на вертикальну дерев'яну поверхню. Навчальне відео	Нанесення за допомогою трафарету однакових візерунків на вертикальну дерев'яну поверхню великого розміру
Орієнтовна кількість годин: 40 (з них – 4 теоретичні, 36 практичних)		
Техніка виконання розпису на стінах		
Знає матеріали та техніки, що є доцільними у використанні для розпису стін таврійським розписом	Розпис стін у таврійському стилі	Вивчення матеріалів та технік, що використовуються для розпису стін у таврійському стилі

Розробляє разом із викладачем і гуртківцями орнаментальну композицію великого розміру	Орнаментальна композиція в таврійському стилі. Навчальне відео	Розробка орнаментальної композиції в таврійському стилі для оздоблення помешкання
Створює кольоровий ескіз	Ескіз у кольорі. Навчальне відео	Робота над ескізом у кольорі
Виконує спільно з колективом гуртка панно на ґрунтованому картоні з дотриманням технології розпису на стінах. Переносить створене панно на стіну (колективна робота)	Панно на ґрунтованому картоні. Навчальне відео	Виконання панно на ґрунтованому картоні з дотриманням технології розпису на стінах. Перенесення створеного панно на стіну (колективна робота)
Вимальовує таврійські візерунки на вертикальних бетонних скульптурах (колективна робота)	Нанесення таврійських візерунків на бетонні скульптури	Вимальовує таврійські візерунки на вертикальних бетонних скульптурах (колективна робота). Інтеграція музичного та образотворчого мистецтв:

		«Скрипковий ключ», «Нота», розписані таврійськими візерунками. Відеоролик
Орієнтовна кількість годин: 44 (з них – 6 теоретичних, 38 практичних)		
Підсумки діяльності		
Переносить теоретичний і практичний досвід у словесно-малюнкове та фотоілюстративне вираження. Створює відеоархів усіх видів діяльності на заняттях	Ведення часопису «таврійки»	Заповнення альбому-щоденника створеними орнаментами й ескізами. Вклеювання фото виготовлених скульптур із дерев'яної стружки та яєчних лотків, розмальованого дерев'яного посуду, стін, бетонних скульптур, простих ескізів-візерунків для випалювання лазерним станком, яєць мальованок; ескізів. Створення відеоархіву всіх видів діяльності на заняттях

Презентує власні роботи, аналізуючи їхні сюжети, технічні й естетичні особливості, символіку. Представляє власні роботи з різних матеріалів плоского та об’ємного формотворення	Конкурси	Конкурс «Таврійка в моєму серці». Участь у всеукраїнських конкурсах. Відеоролик для участі в конкурсі
	Виставки	Виставка «У світі жовто-блакитних відтінків». Відеоматеріали виставки та презентацій робіт
Орієнтовна кількість годин: 10 (з них – 2 теоретичні, 8 практичних)		

Основний рівень, четвертий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Очікувані результати навчання	**Пропонований зміст навчального матеріалу**	**Види навчальної діяльності**
Вступ		
Аналізує композиційну будову таврійського розпису. Будує композицію під час вимальовування таврійського розпису	Композиційна будови таврійського розпису	Творчі вправи щодо аналізу композиційної побудови таврійського розпису. Відеоролик
	Основні елементи таврійського розпису	Вправи на повторення та закріплення основних елементів таврійського розпису. Художнє поєднання елементів (робота в групах). Розбір композиції на елементи. Практико-орієнтовані відеоматеріали

	Побудова композиції в таврійському розписі. Навчальне відео	Вправи на закріплення знань і вмінь щодо основ побудови композиції в таврійському розписі
Орієнтовна кількість годин: 8 (з них – 1 теоретична, 7 практичних)		
Симетрична композиція таврійського розпису		
Знає поняття «симетричність композиції у таврійському розписі»; етапи роботи над сюжетною симетричною композицією. Уміє створювати просту симетричну композицію	Симетрична композиція	Симетрична композиція. Етапи роботи над сюжетною, симетричною композицією в таврійському розписі. Практико-орієнтовані відеоматеріали
Виконує симетричну композицію «Дерево життя»	Симетрична композиція «Дерево життя»	Робота в кольорі. Виконання симетричної композиції «Дерево життя» для тарілки. Робота над ескізом. Відеоролик як зразок практичної роботи

Виконує симетричну композицію на тарілці «Танець дельфінів»	Розпис на тарілці. Навчальне відео	Виконання симетричної композиції на тарілці «Танець дельфінів»
Створює симетричну композицію для панно на морську тематику «Світ крабів та медуз»	Симетрична композиція для панно. Навчальне відео	Створення симетричної композиції для панно на морську тематику «Світ крабів та медуз»
Орієнтовна кількість годин: 22 (з них –2 теоретичні, 20 практичних)		
Сюжетна композиція		
Знає послідовність розміщення елементів у сюжетній композиції	Побудова сюжетної композиції в таврійському розписі	Побудова сюжетної композиції в таврійському розписі
Малює ілюстрації до літературних творів у техніці таврійського розпису	Ілюстрація	Створення ескізу до обраного твору. Відеоролик
	Ілюстрації до літературних творів у техніці таврійського розпису. Пошукова робота в інтернет-мережі	Створення ілюстрацій до новел Є. П. Бондаренко. Етапи роботи над сюжетною композицією
Малює ілюстрації до твору М. І. Божаткіна «Морська романтика»	Ілюстрації до творів М. І. Божаткіна. Пошукова робота в інтернет-мережі	Створення ілюстрацій до творів (у яких відображено морську тематику) Миколаївського письменника та поета М. І. Божаткіна
Орієнтовна кількість годин: 20 (з них – 2 теоретичні, 18 практичних)		

Візерунки й орнаменти таврійського розпису в техніці бісероплетіння		
Виготовляє жіночі прикраси: гердани, сережки, браслети, чокери, силянки, кризи, кулони	Композиція таврійського розпису в декоративному напрямі бісероплетіння жіночих прикрас. Навчальне відео	Використання орнаментів і сюжетних композицій таврійського розпису в декоративному напрямі бісероплетіння. Виготовлення жіночих прикрас: гердан, сережок, браслетів, чокерів, силянок, криз, кулонів. Перегляд відеороликів з інтернет-мережі
Виготовляє чоловічі аксесуари: краватки, метелики, запонки, підвіски	Тематика таврійського розпису в візерунках на чоловічих аксесуарах. Навчальна відеопрезентація	Виготовлення чоловічих аксесуарів: краватки, метелика, запонок, підвісків
Створює бісерну оболонку для кулі різного розміру; розміщує кулю в оболонці; технічно узгоджує розмір оболонки та кулі	Новорічні іграшки в техніці бісероплетіння. Навчальне відео	Виготовлення новорічних іграшок із бісеру в таврійській тематиці
Створює оболонку для овальної	Бісерка з таврійськими візерунками.	Виготовлення бісерок,

форми й обплітає дерев'яну чи пінопластову заготовку, дотримуючись техніки бісероплетіння	Навчальне відео	відтворюючи таврійські орнаменти та сюжетні композиції на них. Перегляд відеороликів про плетіння бісерок в інтернет-мережі
Створює прикрасу для будинку «Музика таврійського вітру»	Прикраса для будинку «музика вітру». Навчальне відео	Створення прикраси для будинку «Музика таврійського вітру». Перегляд відеороликів про створення різноманітних виробів «музика вітру»
Виготовляє пояс із бісеру, виконуючи симетричний та асиметричні орнаменти в таврійському стилі	Пасок із бісеру (симетричний та асиметричний орнаменти). Навчальне відео	Формування широкого паску на станку для бісероплетіння. Добір та викладання візерунку широкою смугою. Створення асиметричного та симетричного орнаментів на двох поясах
Орієнтовна кількість годин: 70 (з них – 4 теоретичні, 66 практичних)		

Виконання візерунків таврійського розпису в техніці вишивання бісером		
Уміє вишивати бісером спочатку прості елементи таврійського розпису. Вишиває за зразком на тканині, дотримуючись правильного добору відтінків кольорів, сюжетні композиції таврійських мотивів	Техніка вишивання бісером. Навчальне відео	Засвоєння техніки вишивання бісером. Створення шаблонів картин для вишивання бісером на теми чотирьох пір року (за сюжетними композиціями Л. М. Паранюк). Відтворення кольорової гами таврійського розпису в бісерних плоских композиціях
Виконання орнаментів бісером із збереженням «рідної» кольорової гами таврійського розпису	Виконання орнаментів бісером із збереженням «рідної» кольорової гами таврійського розпису. Навчальне відео	Виконання орнаментів бісером із збереженням «рідної» кольорової гами таврійського розпису
Виконання невеликих за розміром робіт із зображеннями рослин та тварин таврійського розпису	Виконання невеликих за розміром робіт із зображеннями рослин та тварин таврійського розпису. Навчальне відео	Виконання невеликих за розміром робіт із зображеннями рослин та тварин таврійського розпису
Орієнтовна кількість годин: 22 (з них –1 – теоретична, 21 практична)		

Нанесення візерунків та орнаментів таврійського розпису на металеву поверхню		
Уміє підготовити металеву поверхню під розпис	Металева поверхня придатна для нанесення таврійського розпису	Послідовність підготовки металевої поверхні під таврійський розпис. Навчальне відео
Наносить елементи сюжетної композиції на плоску металеву поверхню	Нанесення елементів сюжетної композиції на плоску металеву поверхню. Навчальне відео	Нанесення елементів сюжетної композиції на плоску металеву поверхню
Наносить асиметричний орнамент на циліндричну металеву поверхню	Металева кружка, оздоблена таврійським розписом	Нанесення асиметричного орнаменту на циліндричну металеву поверхню. Навчальне відео
Уміє працювати в колективі. Володіє соціально-комунікативними навичками. Створює сюжетну симетричну композицію на металі великого розміру	Колективна робота: сюжетна симетрична композиція на металі розміром 200 см х 140 см	Виготовлення сюжетної симетричної композиції на металі за допомогою керівника гуртка, розміром 200 см на 140 см. Підготовка металевої поверхні під розпис. Нанесення елементів сюжетної композиції

		на металеву поверхню почергово кожним учнем. Індивідуально орієнтовані відеоматеріали
Орієнтовна кількість годин: 28 (з них – 2 теоретичні, 26 практичних)		
Виготовлення таврійських персонажів із полімерної глини		
Знає особливості виконання об'ємних предметів із полімерної глини	Особливості роботи з полімерною глиною. Навчальне відео	Вивчення особливостей роботи з полімерною глиною
Уміє застосовувати інструменти для виготовлення скульптур із полімерної глини	Інструменти для роботи	Оволодіння практикою використання інструментів для роботи з глиною. Відеоматеріали
Створює з полімерної глини рибок, дельфінів, мушлі, крабів, черепашок; намисто-сувенір	Сувенірна продукція з полімерної глини в таврійському стилі	Виготовлення сувенірної продукції: рибки, дельфіни, мушлі, краби, черепашки; намиста з великими намистинами з поєднанням декількох разків.

		Вимальовування на намистинах різних елементів орнаменту та композиції таврійського розпису. Відеоматеріали
Орієнтовна кількість годин: 16 (з них – 2 теоретичні, 14 практичних)		
Таврійський розпис у техніці «канзаші»		
Знає та відтворює техніку канзаші. Виготовляє прикраси для волосся; квіти, птахи, використовує художнє наповнення таврійського розпису	Оволодіння основами техніки канзаші. Навчальне відео	Продукування прикрас, квітів у техніці канзаші, використовуючи сюжетну основу таврійського розпису
	Прикраси для волосся в таврійському стилі. Навчальне відео	
	Квіти в техніці канзаші з використанням сюжетної основи таврійського розпису. Навчальне відео	
	Птахи із сюжетних композицій таврійського розпису	Створення птахів зі стрічок. Навчальне відео

Уміє творчо працювати в колективі. Охайно виготовляє елементи техніки канзаші зі стрічок різної ширини	Створення колективної картини на канві	Створення колективної картини (з відтворення сюжетної композиції таврійського розпису (розмір 200см х 140см)) у техніці канзаші. Індивідуально орієнтовані відеоматеріали
Орієнтовна кількість годин: 30 (з них – 2 теоретичні, 28 практичних)		
Північнотаврійський розпис		
Знає символічну сутність рослинних і тваринних образів північнотаврійського розпису	Семіотична база північнотаврійського розпису. Відеолекція	Напрацювання семіотичної бази, ескізів візерунків, орнаментів
Знає кольорову гаму та експериментує з кольоровим наповненням (відтінками) північнотаврійського розпису	Кольорова гама північнотаврійського розпису. Відеолекція	Вивчення та відтворення кольорової гами північнотаврійського розпису
Малює зображення рослин-символів, тварин-символів, птахів-символів	Зображення рослин-символів північнотаврійського розпису Зображення тварин-символів	Виконання зображень тварин, птахів, які проживають у річках, біля водойм, у садах, на полях, у

північнотаврійського розпису	північнотаврійського розпису	лісах на північно-західній території Миколаївської області та несуть позитивний символічний зміст у своїх образах. Практико орієнтовані відеоматеріали
	Зображення птахів-символів північнотаврійського розпису	
Виконує прості флористичні зооморфні та предметно-символічні орнаменти північнотаврійського розпису	Флористичний орнамент північно-таврійського розпису	Флористичний орнамент північнотаврійського розпису. Виокремлення рослин-символів указаної території. Відтворення їх зі збереженням основних мазків та елементів таврійського розпису. Практико-орієнтовані відеоматеріали
	Зооморфний орнамент північно-таврійського розпису	Створення зооморфних орнаментів північнотаврійського розпису. Практико орієнтовані відеоматеріали

	Предметно-символічні орнаменти північнотаврійського розпису. Навчальне відео	Виготовлення предметно-символічних орнаментів північнотаврійського розпису
Створює чорно-білі та кольорові ескізи орнаментів та сюжетних композицій північнотаврійського розпису	Сюжетні композиції північнотаврійського розпису	Вимальовування композицій північнотаврійського розпису
	Ескізи орнаментів північнотаврійського розпису. Навчальне відео	Створення чорно-білих і кольорових ескізів орнаментів північнотаврійського розпису
	Ескізи орнаментів і сюжетних композицій північнотаврійського розпису. Навчальне відео	Створення ескізів орнаментів та сюжетних композицій північнотаврійського розпису
Уміє виготовляти силіконові трафарети орнаментів і сюжетних композицій північнотаврійського розпису	Трафарети орнаментів і сюжетних композицій північнотаврійського розпису. Навчальне відео	Виготовлення силіконових трафаретів
Орієнтовна кількість годин: 62 (з них – 4 теоретичні, 58 практичних)		

Підсумки діяльності		
Переносить теоретичний і практичний досвід у словесно-малюнкове та фотоілюстративне вираження. Створює відео- та фотоархів усіх видів діяльності на заняттях	Ведення часопису «таврійки»	Заповнення альбому-щоденника створеними орнаментами й ескізами. Вклеювання фото виробів із бісеру, стрічок, полімерної глини. Створення фотоколажу колективних робіт. Вимальовування елементів і персонажів північнотаврійського розпису. Створення відеоархіву всіх видів діяльності на заняттях
Представляє власні роботи, виготовлені в різних техніках, із різних матеріалів. Діти колективно презентують великі творчі роботи, що виготовляли разом із викладачем	Конкурси	Конкурс «Моє бачення північнотаврійського розпису»

	Виставки	Районна виставка художніх, декоративних, технологічних робіт, виконаних у стилі таврійського розпису (північнотаврійського розпису) «Символіка таврійського мистецтва в різних художньо-естетичних техніках»
Орієнтовна кількість годин: 10 (з них – 2 теоретичні, 8 практичних)		

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Степанюк Н. К. Таврійські візерунки / Н. К. Степанюк // Вересень. 2021. – № 1 (88). – С. 141–154. – ДОІ : https://doi.org/10.54662/veresen.1.2021.14.
2. Степанюк Н. Орнаментальна композиція в таврійському розписі // Вересень. – 2021. –№ 4 (95). – С. 168 – 181. – ДОІ : https://doi.org/10.54662/veresen.4.2022.14
3. Паранюк Л. Таврійський розпис / Л. Паранюк, Г. Божкова. – Миколаїв, 2021. – 77 с.
4. Паранюк Л. Таврійський розпис. Унікальний елемент нематеріальної культурної спадщини Миколаївщини / Л. Паранюк, Г. Божкова. – Миколаїв, 2019. – 43 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

5. «Блакитноока» Таврійка – візитівка Миколаївщини. – Режим доступу : https://www.ukr.net/news/details/mikolayiv/96725614.html
6. Батухтіна О. Г. Формування елементів національної культури у дітей шостого року життя засобами української народної іграшки : дис. … канд. пед. наук : 13.00.01 / О. Г. Батухтіна. – К., 1999. – 232 с.
7. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання / І. Д. Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
8. Бондаренко Є. П. Стежки до Лиману : новели. / Є. П. Бондаренко ; за ред. О. В. Топчія. – Миколаїв : ВАРТ, 2010. – Ч. 2. – 64 с.
9. Бондаренко Є. П. Степові скарби. Деякі аспекти народного образотворчого мистецтва Півдня України / Є. П. Бондаренко // Народне мистецтво. – 2004. − № 1–2. – С. 48−49.
10. Зайцева В. І. Практика композиції : навчальний посібник / В. І. Зайцева. – Київ. – 2021. – 64 с.
11. Криворотова А. В. Форми і ритми у природі та декоративно-прикладному мистецтві / А. В. Криворотова. – Черкаси. – 2011. – С. 24.
12. Меленюк Т. В. Основи композиції : методичні рекомендації / Т. В. Меленюк. – Київ. – 2020. – 84 с.
13. Особливості техніки таврійського розпису. – Режим доступу : https://suspilne.media/156581-osoblivosti-tehniki-tavrijskogo-rozpisu-na-mikolaivsini-rozpovidae-majstrina/
14. Паранюк Л. Таврійський розпис / Л. Паранюк, Г. Божкова. – Миколаїв, 2021. – 77 с.

15. Паранюк Л. Таврійський розпис. Унікальний елемент нематеріальної культурної спадщини Миколаївщини / Л. Паранюк, Г. Божкова. – Миколаїв, 2019. – 43 с.
16. Силко Є. М. Композиція. Теоретичні основи композиції. Методичні рекомендації до практичних занять / Є. М. Силко. – Чернігів. – 2015. – 90 с.
17. Степанюк Н. К. Таврійські візерунки / Н. К. Степанюк // Вересень. – 2021. – № 1 (88). – С. 141–154. – ДОІ : https://doi.org/10.54662/veresen.1.2021.14.
18. Степанюк Н. Орнаментальна композиція в таврійському розписі / Н. Степанюк // Вересень. – 2021. – № 4 (95). – С. 168 – 181. – ДОІ : https://doi.org/10.54662/veresen.4.2022.14
19. Таврійський розпис : барви моря. – Режим доступу : https://jmil.com.ua/2020-1/decor
20. Таврійський розпис : диво Причорномор'я. – Режим доступу : https://ocnt.com.ua/tavrijskij-rozpis-divo-prichornomorya/
21. Таврійський розпис : повернення із забуття. – Режим доступу : https://ukurier.gov.ua/uk/articles/tavrijskij-rozpis-povernennya-iz-zabuttya/
22. Тарасенко О. В. Композиційна компетентність – складник професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва / О. Тарасенко, Н. Дігтяр. – Полтава. – 2019. –77 с.

23. Тимків Б. М. Композиція – форма існування твору як органічно цілого. Творчі основи зображення : посібник для вищих навчальних закладів освіти / Б. М. Тимків. – Тернопіль : видавництво «Підручники і посібники». – 2009. – 60 с.
24. Чернявський В. Кілька аргументів стосовно «таврійськості» Таврійського розпису / В. Чернявський, Т. Волинець. – Режим доступу : https://vn.mk.ua/valerij-chernyavskyj-tetyana-volynets-kilka-argumentiv-stosovno-tavrijskosti-tavrijskogo-rozpysu/
25. Буктрейлер по книзі Євгенії Бондаренко «Стежки до Лиману». – Режим доступу : https://youtu.be/YEOhKSwa4rA
26. Майстер-клас з виготовлення панзлика з кошачої шерсті. – Режим доступу : http://www.prostalogika.com/uk/freelessons/34.html
27. Основи декоративного Петриківського розпису. Інструменти, матеріали та їх підготовка. – Режим доступу : http://about-ukraine.com/index.php?text=712
28. Які бувають пензлики для малювання? – Режим доступу : http://tips-ua.com/200878-yaki-buvayut-penzliki-dlya-malyuvannya.html

ДЛЯ НОТАТОК

Виробничо-практичне видання

МОДЕЛЬНА ПРОГРАМА
гурткової роботи художньо-естетичного напряму, що розрахована на категорію дітей молодшого шкільного віку «Таврійський розпис: диво Причорномор'я»

(4 роки навчання)

Автор – **Бондаренко** Вікторія Володимирівна

Технічна верстка: В. В. Бондаренко, Я. І. Іванова
Дизайн обкладинки – Я. І. Іванова
Текст наведено в авторській редакції

Підписано до друку 08.01. 2024

Формат 60х84/16 Ум. друк. арк. – 8,5
Тираж 100 прим. Зам. № 9

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
54001, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-а,
тел./факс 37 85 89, e-mail: moippo@moippo.mk.ua
http://www.moippo.mk.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7459 від 28.09.2021 р.